

Aan:
de minister van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. de heer E.D. Wiebes
Postbus 20401
2500 EK 'S-GRAVENHAGE

Assen, 19 juli 2018
Ons kenmerk 29/5.12/2018001836
Behandeld door (0592) 36
Onderwerp: Advies besluit Winningsplan 2018-2019 Groningengasveld

Geachte heer Wiebes,

In uw brief van 13 juni 2018 verzoekt u ons een advies uit te brengen ten behoeve van uw besluit over de aanpassing van het Winningsplan 2018-2019 voor het Groningengasveld. In het bijzonder verzoekt u ons aan te geven of de aanpassingen ('hazard en risk analyse' en de 'operationele strategie') aanleiding vormen voor herziening of aanvulling van ons eerdere advies voor het Winningsplan van 2016. Gezien uw verzoek en het feit dat er nieuwe stukken voorliggen, waarvan een deel helaas pas recent met ons kon worden gedeeld, zenden wij u hierbij een nieuw advies. Dit is gezamenlijk opgesteld door de provincie Drenthe en de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo en wij dienen dit advies mede in namens Burgemeester en Wethouders van die gemeenten. Wij hebben ook ons eerdere advies bijgevoegd van 26 mei 2016 (kenmerk 21/MBE/3.1/2016002571) en wij verwijzen u nog naar de in 2016 ingediende adviezen door de desbetreffende gemeenten.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,
mede namens Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Noordenveld,
Tynaarlo en Aa en Hunze,

, secretaris a.i.

, voorzitter

Bijlagen:

1. Advies voor het besluit betreffende het gaswinningsplan Groningenveld 2018-2019
2. Brief van 26 mei 2016, kenmerk 21/MBE/3.1/2016002571

Afschrift aan:

- Provinciale Staten van Drenthe
- het college van Burgemeester en Wethouders van Aa en Hunze,
Postbus 93, 9460 AB Gieten
- het college van Burgemeester en Wethouders van Tynaarlo,
Postbus 5, 9480 AA Vries
- het college van Burgemeester en Wethouders van Noordenveld,
Postbus 109, 9300 AC Roden

1. Geen afwenteling van risico's

Wij adviseren u:

- inzicht te geven in de effecten voor Noord-Drenthe die het gevolg kunnen zijn van de afbouw van de gasproductie in Groningen;
- vóór het nemen van uw besluit met Groningse en Drentse bestuurders van gedachten te wisselen over de afwenteling van risico's die lijkt te volgen uit de 'operationele strategie' die ons ter advisering is voorgelegd.

Toelichting

Wij kunnen ons vinden in uw besluit om de gaswinning uit het Groningengasveld de komende jaren (versneld) af te bouwen. Wij merken hierbij het volgende op.

Wij concluderen uit de voorgelegde stukken, dat een verschuiving van risico's richting Noord-Drenthe plaats kan vinden door de wijze van afbouw van de gaswinning, om de veiligheid van de Groningers en de leveringszekerheid te kunnen garanderen. Een voorbeeld hiervan is het scenario waarbij preferentieel uit de zuidelijke clusters van het Groningengasveld wordt geproduceerd ('Inzetstrategie 1'). Zolang de totale gasproductie niet sterk daalt, zal hier meer winning plaats vinden dan nu het geval is. Het bij de toename van gasproductie behorende risico van nadelige gevolgen schuift hiermee richting Noord-Drenthe. Een dergelijke toename van nadelige gevolgen komt neer op het afwentelen van de risico's van de ene op de andere burger en dit is niet acceptabel.

Ditzelfde geldt a fortiori voor de door de Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) gesuggereerde vergrote inzet van de gasopslag in Norg. De verhoging van de (voor een grotere inzet noodzakelijke) druk is door de Afdeling bestuursrechtspraak vernietigd vanwege mogelijke veiligheidsrisico's.

In de aangeleverde documentatie ontbreekt op dit moment duidelijke, leesbare informatie die inzichtelijk maakt:

- 1) in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van een afwenteling van risico's; en
- 2) in hoeverre de aard van de te verwachten gevolgen dusdanig anders zou kunnen zijn dat er sprake is van onvergelijkbare grootheden.

2. Duidelijkheid over vermindering van de gaswinning

Wij adviseren u:

- in het te nemen besluit inzichtelijk te maken dat het maximale is gedaan om direct te komen tot een vermindering van de hoeveelheid te winnen aardgas.

Toelichting

Uit de uitspraak van de Raad van State blijkt duidelijk dat er zich omstandigheden kunnen voordoen die nopen tot het winnen van minder gas dan voor de leveringszekerheid benodigd is. Voor ons is van groot belang dat het vorige winningsplan, dat uitging van een vermindering van de hoeveelheid te winnen gas, door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is vernietigd, omdat het toestaan van het na de doorgevoerde vermindering nog resterende niveau van de gaswinning niet goed

gemotiveerd was. Wij constateren dat in het nu voorliggende plan niet duidelijk is of, en in hoeverre, het niveau van gaswinning voor de eerstkomende periode naar beneden is bijgesteld.

3. Voorwaarden voor herverdeling van de productie: keuze inzetstrategie

Wij adviseren u:

- in uw besluit bij uw keuze voor een inzetstrategie duidelijk en transparant aan te geven wat de eventuele gevolgen van die keuze voor Noord-Drenthe kunnen zijn;
- in geval van significante gevolgen voor Noord-Drenthe aan uw besluit een aantal voorschriften te verbinden met ten minste de volgende elementen:
  - o nulmetingen of 'bouwkundige vooropnames' van gebouwen en bouwwerken in de desbetreffende regio's;
  - o een aanpassing/uitbreiding van het seismisch monitoringssysteem in Noord-Drenthe door een onafhankelijke instelling;
  - o afhandeling en vergoeding van eventuele schade in Noord-Drenthe als gevolg van bevingen in het Groningenveld conform het Groningen Schadeprotocol.

Toelichting

De NAM heeft op basis van de randvoorwaarden uit uw 'Verwachtingenbrief'¹ getoetst op welke wijze het Groningenveld kan worden ingezet. Eén voorwaarde was gebruik te maken van de resultaten van de 'Productie Optimalisatiestudie'². Uit deze laatste is gebleken, dat de seismiciteit in het Groningenveld gereduceerd kan worden door een herverdeling van de productie uit de verschillende clusters. Specifiek gaat het om preferentiële productie uit clusters in de laag seismisch actieve regio's in het zuidoosten en zuidwesten van het veld.

Het scenario van 'Inzetstrategie 1' voorziet in deze preferente productie. Hierbij zijn de productieclusters Zuiderveen, Spitsbergen en Tussenklappen betrokken. Van alle Groningse productieclusters liggen deze het dichtst bij Drenthe. Het is ons niet duidelijk in hoeverre een omschakeling van de huidige productieverdeling naar inzetstrategie 1 leidt tot mogelijke extra seismische activiteit in deze regio en of dit tot effecten in Noord-Drenthe zal leiden. De productieverdeling van Inzetstrategie 1 leidt naar verwachting weliswaar tot een lagere seismiciteit voor het Groningenveld als geheel, maar dat wil niet zeggen dat dit ook geldt voor de regio's waar die productie plaatsvindt (zie punt 1 over afwenteling). Zeker het komende jaar, waarin de productie uit Groningen nog niet veel zal dalen, zal op een aantal locaties meer geproduceerd worden dan nu het geval is, omdat bij Inzetstrategie 1 andere locaties minder of niet meer produceren. Dit kan naar verwachting regionaal tot extra seismische activiteit leiden.

Wij staan volledig achter de snelle afbouw van de gaswinning in Groningen en de daarmee gepaard gaande afname van de risico's voor inwoners van Groningen. Dat laat echter onverlet dat wij staan voor de belangen van onze inwoners. Voor hen dient overlast als gevolg van aardbevingsschade zo veel mogelijk vermeden te worden.

¹ 'Verwachtingenbrief aanvulling winningsplan Groningenveld 2016' aan de NAM, 2 Mei 2018.

² NAM studie 'Optimisation of the distribution of production over the Groningen Field to reduce seismicity', 1 December 2017.

4. Vergoeding maatregelen bij bodemdaling

Wij adviseren u:

- er voor te zorgen dat een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen enerzijds de bodemdalingscomponent als gevolg van gaswinning en anderzijds de component die het gevolg is van autonome ontwikkelingen, zoals zoutwinning en veenoxidatie;
- de NAM duidelijk inzicht te laten geven in deze verschillende componenten en de manier waarop deze zijn bepaald;
- het beoordelen van eventuele waterhuishoudkundige maatregelen in Noord-Drenthe en de kosten daarvan, onder te brengen bij de Commissie Bodemdaling Groningen.

Toelichting

De NAM heeft indertijd met de provincie Groningen een overeenkomst gesloten. De Commissie Bodemdaling heeft tot taak te beoordelen welke maatregelen getroffen moeten worden om schade ten gevolge van bodemdaling te voorkomen dan wel te herstellen en vast te stellen wat de kosten daarvoor zijn. Het gaat vrijwel uitsluitend om maatregelen inzake de waterhuishouding. De regeling betreft strikt genomen alleen Gronings grondgebied. Voor Drenthe bestaat een dergelijke regeling echter niet, hoewel de gaswinning uit het Groningenveld ook in delen van Noord-Drenthe een aanzienlijke bodemdaling met zich mee brengt. De opdracht aan de commissie kan bijvoorbeeld uitgebreid worden middels een 'side letter' of in de vorm van een aanvullende opdracht. De prognose in het Gaswinningsplan van 2016 gaf aan dat de bodemdaling ca. 18-20 cm is in 2065. Een nieuwe prognose zal waarschijnlijk minder daling opleveren, vanwege het feit dat meer gas dan oorspronkelijk voorzien in de bodem zal achterblijven. Voor provinciegrensoverschrijdende watersystemen in Zuid-Groningen en Noord-Drenthe, zoals het Zuidlaardermeer en de Drentsche Aa, worden de benodigde maatregelen ook in het Drentse deel van het systeem uitgevoerd en via de Groningse overeenkomst vergoed. Het is denkbaar dat de komende jaren nog bodemdaling in Noord-Drenthe optreedt met daaruit voortvloeiende kosten die niet op deze manier afgedekt kunnen worden. Ook is het denkbaar dat door verminderde inkomsten de NAM toekomstige besluiten van de Commissie strikter beoordeelt.

5. Goede afhandeling schademeldingen

Wij adviseren u:

- er voor te zorgen dat eventuele schade in Noord-Drenthe als gevolg van bevingen in het Groningenveld vlot en adequaat worden afgehandeld conform het Groningen Schadeprotocol;
- ingeval aanvullende monitoring noodzakelijk is om aan het voorgaande invulling aan te geven, verzoeken wij u hiervoor zorg dragen (zie punt 3 over inzetstrategie).

Toelichting

Momenteel lijkt schadeafhandeling goed geregeld, maar het is de vraag hoe de nieuwe afspraken en uitvoering in de praktijk uit zullen pakken. Met de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld zal naar verwachting het aantal en de intensiteit van de aardbevingen afnemen en zal ook het effect hiervan in Noord-Drenthe minder worden. Ook dan zal eventuele schade in Noord-Drenthe, als gevolg van een beving in Groningen, vlot en goed afgehandeld moeten worden.

Ingeval de door u gekozen winningsstrategie een zodanige verschuiving van de gasproductie met zich meebrengt, dat hierdoor juist een verhoging van de kans op bevindingen met effect in Noord-Drenthe ontstaat, is extra monitoring gewenst omdat het zal bijdragen aan een vlotte schadeafhandeling.

6. Apart besluiten over de gasopslag Norg

Wij adviseren u:

- een besluit betreffende het werkvolume van de gasopslag Norg in een separate procedure te nemen;
- hierbij het maximaal volume te stellen op 5 miljard Nm³;
- alleen tot eventuele verhoging tot 6 miljard Nm³ te besluiten als dat geen extra risico's geeft én aantoonbaar nodig is voor afname van seismiciteit in Groningen;
- in het opslagplan of uw instemmingsbesluit te waarborgen dat het gas dat aan het eind van een (warme) winterperiode in de opslag in Norg achterblijft in de gasopslag aanwezig blijft voor opvolgende jaren.

Toelichting

Bij de voorgestelde aanpassing van het winningsplan Groningen 2016 verzoekt de NAM u te overwegen een (apart) instemmingsbesluit te nemen over het opslagplan voor de gasopslag Norg, dat NAM op 16 juli 2015 heeft ingediend. Een vergroting van het werkvolume en de daarmee gepaard gaande grotere fluctuaties in de druk in de compartimenten van de gasopslag, zullen leiden tot een grotere kans op trillingen en schade in de omgeving van de gasopslag. Een dergelijke afwenteling van risico's is niet acceptabel (zie ook punt 1 over afwenteling). In de Verwachtingenbrief van de minister wordt voor Norg uitgegaan van maximaal 4,8 – 5.0 Nm³. Dit komt overeen met de uitspraak van de Raad van State van 7 september 2017 en het advies van de Mijnraad van 5 december 2017. Wij bepleiten op basis hiervan een maximaal volume van 5 miljard Nm³ in Norg, tenzij uit onderzoek (onafhankelijk van de NAM) vast zou komen te staan dat:

- o een volume van 6 miljard Nm³ geen extra risico met zich mee brengt voor bodembeweging rond de gasopslag en
- o een vergroting van het volume naar 6 miljard Nm³ aantoonbaar (eveneens onafhankelijk van de NAM) bijdraagt aan een afname van de seismiciteit van het Groningenveld.

Het gas dat aan het eind van een (warme) winterperiode in de opslag in Norg achterblijft mag niet worden verhandeld, maar dient in de gasopslag aanwezig blijven voor opvolgende jaren. Hierdoor behoeft de gasopslag niet geheel opnieuw gevuld te worden en dat leidt tot een lager productieniveau uit het Groningenveld.

7. Goede verdeling van lasten en lasten

Wij adviseren u:

- zorg te dragen voor een goede verdeling van lasten en lasten en baten te laten terugvloeien naar Noord-Nederland, zodat financiële compensatie voor materiële en immateriële schade ook voor de inwoners van betreffende Noord-Drentse gemeenten beschikbaar plaats vindt.

Toelichting

In ons advies van 2016 hebben wij in meer algemene zin al op dit punt gewezen. Nu de gewijzigde productieverdeling en inzetstrategie voorligt, en daarmee ook extra nadelige effecten voor Noord-Drenthe kunnen worden voorzien, vraagt het aandacht na te gaan welke compenserende voorzieningen daarmee gepaard zouden moeten gaan. In de gevraagde bestuurlijke gedachtewisseling (zie punt 1 over afwenteling) kan dit worden betrokken.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

provinciebus Westerbrink 1, Assen
postadres Postbus 122, 9400 AC Assen

www.drenthe.nl
(0592) 36 55 55

ETM
provincie Drenthe

Aan:
de minister van Economische Zaken
de heer H.G.J. Kamp
Postbus 20401
2500 EK 's GRAVENHAGE

Assen, 26 mei 2016
Ons kenmerk 21/MBE/3.1/2016002571
Behandeld door [redacted]
Onderwerp: Advies winningsplan Groningenveld

Geachte heer Kamp,

U hebt ons op 19 april 2016 verzocht advies te geven over het winningsplan 2016 voor het Groningenveld, ten behoeve van het door u op te stellen ontwerpinstemmingsbesluit voor dit plan. Deze advisering is vooruitlopend op de voorgestelde wijziging van de Mijnbouwwet, waarin decentrale overheden adviesrecht over winningsplannen wordt verleend. Wij hebben met genoeg kennis genomen van de voorgestelde wetwijziging en voldoen graag aan uw verzoek. Bijgaand treft u ons advies aan.

Wij begrijpen dat de uitspraak van de Raad van State u noopt tot het ter inzage leggen van uw ontwerpbesluit in de periode juli tot half augustus. Wij merken hierbij op dat dit valt in de zomervakantieperiode. Het geeft een aanzienlijke bekorting van de feitelijk beschikbare termijn voor het indienen van een zienswijze voor zowel inwoners als decentrale overheden. Dit kan twijfels doen rijzen over de zorgvuldigheid van de gevolgde procedure, gezien het grote maatschappelijke belang van het plan.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):

*
0
0
0
1
5
1
3
7
4
*

Bijlage: advies over het winningsplan Groningengasveld 2016

1. Productieniveau

Advies

Wij adviseren de minister:

- tot een lager productieplafond te besluiten
- niet in te stemmen met de mogelijkheid de productie op termijn te verhogen

Toelichting

Gezien de enorme impact van de gaswinning in Groningen op het maatschappelijk welbevinden in de regio achten wij het onacceptabel het huidige productieniveau te handhaven, laat staan op termijn te verhogen.

De seismiteit in het gebied leidt tot zowel grote materiele als immateriële schade; de seismiteit is direct verbonden met de omvang van de winning.

De Raad van State¹ spreekt van de onbestreden positieve effecten op de seismiteit van een zo laag mogelijke jaarlijkse winning. Ook acht de Raad van State de gaswinning, gelet op de grondrechtelijke beschermde belangen van de bewoners van het aardbevingsgebied, alleen aanvaardbaar voor zover die winning strikt noodzakelijk is in het kader van de leveringszekerheid. Dit is ook in lijn met de rapportage van het SodM over het seismisch risico van het Groningenveld². Het SodM adviseert de gasproductie terug te brengen tot een niveau waarbij het seismisch risico geminimaliseerd en zoveel mogelijk gestabiliseerd wordt, maar waarbij zodanig gelijkmatig wordt geproduceerd, dat snelle wekelijkse/maandelijkse productiefuctuaties vermeden worden.

2. Optimalisatie van de productieverdeling

Advies

Wij adviseren de minister:

- om in het goedkeuringsbesluit voorschriften op te nemen met betrekking tot (de potentiële gevolgen van) een wijziging in de productieverdeling.

Dergelijke voorschriften dienen ten minste de volgende elementen te omvatten: het tijdig informeren over en betrekken van bestuurders bij de vormgeving van deze verdeling, het modelleren van mogelijke effecten in Drenthe, nulmetingen en een eventuele aanpassing van het monitoringsinstrumentarium dan wel het monitoringsplan.

Toelichting

Op verzoek van het rijk heeft de NAM onderzocht of er een andere productieverdeling over het Groningenveld mogelijk is, die logischer/efficiënter is dan de huidige en waardoor mogelijk ook de seismische dreiging vermindert. Uit het winningsplan blijkt dat een andere verdeling mogelijk is. Hierbij zou een 'zuidelijke cluster' ('South area' volgens de nieuwe definitie) bijna de helft van de voorziene productie gaan leveren. Uit de modellering blijkt dat hiermee de bevingsdichtheid meer wordt uitgesmeerd naar het zuiden, d.w.z. richting Noord-Drenthe. Volgens het 'Meet- en Regelprotocol Aardbevingen' monitort NAM de bevingsdichtheid. De aardbevingsdichtheidskaart, (weergave van het aantal aardbevingen per km²) wordt maandelijks geactualiseerd op basis van gemeten waardes.

¹ Raad van State, Uitspraak 201501544/1/A4, 18 november 2015, rechtsoverweging 31.14

² Staatstoezicht op de Mijnen, Seismisch risico Groningenveld Beoordeling rapportages en advies december 2015

In geval van een wijziging van de productieverdeling zoals beschreven in het gaswinningsplan zal naar verwachting het aantal bevingen dat in Drenthe schade zou kunnen veroorzaken toenemen in vergelijking met de huidige situatie. Het verdient de voorkeur dat Drenthe van deze mogelijkheid op voorhand op de hoogte gesteld wordt en dit niet achteraf uit de statistieken van de NAM moet vernemen.

Aanpassing van het monitoringssysteem zal in geval van een productieverdelingswijziging ook de afhandeling van eventuele schade voor burgers verbeteren. Bestuurders zullen zich, als naar hun mening eventuele effecten niet acceptabel zijn, tegen een gewijzigde productieverdeling te weer stellen.

2. Bodemdaling

Advies

Wij adviseren de minister in het kader van de bodemdaling die het directe gevolg is van de gaswinning uit het Groningenveld, er voor te zorgen dat:

- er een duidelijk onderscheid is tussen de bodemdalingscomponent als gevolg van gaswinning en de component die het gevolg is van autonome ontwikkelingen zoals b.v. veenoxidatie;
- NAM duidelijk inzicht geeft in deze verschillende componenten en de manier waarop deze bepaald zijn;
- potentiële kosten voor waterhuishoudkundige maatregelen in Noord-Drenthe ook officieel bij de Commissie Bodemdaling Groningen onder te brengen b.v. middels een 'side letter' dan wel in de vorm van een aanvullende opdracht.

Toelichting

NAM heeft indertijd met de provincie Groningen een overeenkomst gesloten om schade of kostenposten voortvloeiend uit de bodemdaling ten gevolge van de gaswinning uit het Groningenveld te regelen. De Commissie Bodemdaling heeft tot taak te beoordelen welke maatregelen getroffen moeten worden om schade ten gevolge van bodemdaling te voorkomen dan wel te herstellen en vast te stellen wat de kosten daarvoor zijn. Het gaat vrijwel uitsluitend om maatregelen inzake de waterhuishouding. De regeling betreft strikt genomen uitsluitend Gronings grondgebied. Voor Drenthe bestaat een dergelijke regeling niet, hoewel de gaswinning uit het Groningenveld ook in delen van Noord-Drenthe een aanzienlijke bodemdaling met zich mee brengt. De huidige prognose in het gaswinningsplan geeft ca. 18-20 cm in 2065 weer. Voor provinciegrensoverschrijdende watersystemen in Zuid-Groningen, zoals het Zuidlaardermeer en de Drentsche Aa worden de benodigde maatregelen ook in het Drentse deel van het systeem uitgevoerd en via de Groningse overeenkomst vergoed.

Het is echter denkbaar dat de komende jaren nog bodemdaling in N. Drenthe optreedt met daaruit voortvloeiende kosten die niet op deze manier afgedekt kunnen worden. Ook is het denkbaar dat door een verslechterde financiële positie de NAM toekomstige besluiten van de Commissie strikter beoordeelt, waardoor een aantal te nemen maatregelen moeilijker te financieren blijkt.

3. Schaderegeling

Advies

In het kader van de schade aan gebouwen als gevolg van bevingen in het Groningengasveld, adviseren wij de minister NAM op te dragen:

- er voor te zorgen dat op het moment van uw goedkeuringsbesluit een systeem is opgesteld dat een goede en adequate afhandeling van schadeclaims in Drenthe borgt;
- in dat kader meer monitoring te verrichten in Noord-Drenthe.

Toelichting

In de huidige situatie melden inwoners van de provincie Groningen hun schade bij het Centrum voor Veilig Wonen (CVW). Inwoners uit Drenthe met schade ten gevolge van een beving in het Groningengasveld dienen zich rechtstreeks tot de NAM te wenden. Deze tweedeling heeft een logische achtergrond, gezien het feit dat in Drenthe zowel kwalitatief als kwantitatief veel minder schade optreedt, terwijl in Groningen de schade(omvang) een urgentere aanpak vereist. Daarom wil men ook vermijden dat lokale Drentse bevingen uit een van de kleine velden bij het CVW gemeld worden. *Dit neemt echter niet weg dat ook inwoners van Drenthe hun claims (vlot) behandeld willen zien.* De huidige aanpak laat (blijkens de betrokken gemeenten) echter het nodige te wensen over. Voldoende monitoring voorkomt de discussie schade versus oorzaak en bevordert een vlotte(re) afhandeling van claims.

4. Lusten en lastenverdeling Advies

Gezien het feit dat (stilzwijgend) aangenomen wordt dat gaswinning veelal gepaard kan gaan met schade aan eigendommen van burgers en dat dit gezien wordt als 'hinder' voor enkelen voor het groter goed van de B.V. Nederland adviseren wij de minister:

- er voor te zorgen dat er op het moment van het goedkeuringsbesluit een voorstel ligt voor een goede 'lusten en lastenverdeling' in het kader van mijnbouwactiviteiten;
- baten te laten terugvloeien naar de regio N. Nederland die een zo grote bijdrage heeft geleverd aan de welvaart in Nederland.

Toelichting

De Nederlandse gaswinning zal nog jarenlang plaatsvinden en burgers zullen hier last van blijven ondervinden. Veiligheidsrisico's zullen er op termijn niet meer zijn. De ondervonden schade wordt vergoed, maar dit brengt in het gunstigste geval alleen maar 'hinder' met zich mee; in het ongunstigste geval resulteert het in psychische belasting voor burgers. Het gaswinningsplan voorziet in 2035 nog tientallen bevingen per jaar; het is te verwachten dat ook nog jaren na de beëindiging van de gaswinning bevingen blijven optreden, dus tot ver in deze eeuw. 'Lusten en lastenverdeling' in dit kader is één ding en geldt feitelijk voor alle mijnbouwactiviteiten, die altijd wel een vorm van regionale of lokale belasting met zich meebrengen.

Daarnaast speelt het feit dat Noord-Nederland een enorme bijdrage geleverd heeft aan de welvaart in ons land. Nu het fossiele tijdperk in enkele tientallen jaren ten einde loopt is het niet meer dan terecht dat een deel van die bijdrage terugvloeit naar de regio. Hiermee kan zij zich robuust maken voor de transitie naar duurzaamheid en leefbaar blijven.

Mijnbouwactiviteiten en gebruik van de ondergrond zullen in de toekomst een grote rol gaan spelen in het kader van onze duurzame energievoorziening. Nu al staan burgers afwijzend tegenover activiteiten in de ondergrond, vanuit wantrouwen en omdat zij niet inzien waarom zij alleen de lasten ervan te verduren krijgen. Willen we in de toekomst die ondergrond kunnen blijven gebruiken, is een eerlijk 'lusten en lastenverdelingsmodel' ons inziens onontbeerlijk.